

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 130/2012-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. mája 2012 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka o sťažnosti E. V., Ž., zastúpenej advokátkou JUDr. I. P., Advokátska kancelária, Ž., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 88/2006 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo E. V. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 88/2006 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Žilina prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 88/2006 konal bez zbytočných prietáhov.

3. E. V. priznáva finančné zadostučinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Žilina je povinný uhradiť E. V. trovy konania v sume 323,49 € (slovom tristodvadsaťtri eur a štyridsaťdeväť centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. I. P., Advokátska kancelária, Ž., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 130/2012-12 z 28. marca 2012 prijal na ďalšie konanie sťažnosť E. V., Ž. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 88/2006.

Následne ústavný súd 11. apríla 2012 vyzval okresný súd na vyjadrenie sa k vecnej stránke prijatej sťažnosti, zaslanie relevantného súdneho spisu a oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

Vyjadrenie okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 2. mája 2012. V jeho prílohe sa nachádzal súdny spis a vyjadrenie predsedu okresného súdu a zákonnej sudkyne s chronológiou úkonov okresného súdu i účastníkov v napadnutom konaní, z ktorej vyplývajú tieto podstatné skutočnosti:

„Vec napadla na tunajší súd dňa 24.05.2006. Následne boli vo veci vykonávané úkony spojené s prípravou pojednávania. Po vykonaní týchto úkonov som dňa 23.10.2006 nariadila vo veci pojednávanie na deň 23.01.2007. Na tomto pojednávaní ako prvom, som zároveň vo veci rozhodla.

Dňa 29.03.2007 po vykonaní úkonov spojených s podaným odvolaním bol spis predložený Krajskému súdu v Žiline s tým, že spis bol doručený Krajskému súdu v Žiline

dňa 02.04.2007. Odvolací súd dňa 30.01.2008 vytýčil pojednávanie na deň 08.04.2008. Toto pojednávanie odročil odvolací súd na neurčito. Ďalšie pojednávanie nariadil odvolací súd na deň 14.10.2008, na ktorom pojednávaní napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Spis bol vrátený tunajšiemu súdu dňa 01.12.2008.

Ihneď po vrátení spisu z odvolacieho súdu som dňa 13.01.2009 nariadila na deň 03.03.2009 pojednávanie, ktoré muselo byť následne odročené, a to práve na žiadosť právnej zástupkyne navrhovateľky pre kolíziu pojednávaní. Ďalšie pojednávanie som nariadila bezodkladne ešte opäť v mesiaci marec 2009, konkrétne na deň 31.03.2009. Toto pojednávanie bolo odročené za účelom nariadenia pojednávania (zrejma chyba, správne má byť znalecké dokazovanie, pozn.).

Následne dňa 09.04.2009 doručila právna zástupkyňa navrhovateľky súdu návrh na zmenu žaloby.

Dňa 20.04.2009 som úpravou uložila Mgr. S. ako VSÚ, aby vydal uznesenie o pripustení zmeny žaloby a uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania. (č.l. 131). Je pravdou, že VSÚ vydal uznesenie o pripustení zmeny žaloby až dňa 17.09.2009. a tiež je pravdou, že uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania vydal až dňa 25.02.2010. Tu je objektívne možné konštatovať neprimeranú dĺžku od pokynu sudcu dňa 20.04.2009 do vydania uznesenia vyšším súdnym úradníkom až dňa 25.02.2010.

... dňa 06.05.2010 bol spis opäť predložený Krajskému súdu v Žiline, nakoľko odporca v rade 2/ podal odvolanie proti uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania, v časti, ktorou mu bola uložená povinnosť zložiť preddavky na trovy znaleckého dokazovania. Následne odvolací súd zrušil predmetné uznesenie v napadnutej časti a vrátil vec na ďalšie konanie s tým, že spis bol vrátený na tunajší súd dňa 02.07.2010. Toto uznesenie KS v ZA nadobudlo právoplatnosť dňa 14.07.2010. Dňa 27.07.2010 som uložila VSÚ, aby opätovne rozhodol o preddavkovej povinnosti v zmysle právneho názoru KS v ZA. VSÚ opätovne rozhodol až dňa 27.01.2011, čo tiež možno objektívne konštatovať, že ide neprimerane dlhý čas od pokynu sudcu zo dňa 27.07.2010 do 27.01.2011.

Predmetné uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 26.02.2011 a spis bol predložený opäť VSÚ na ďalšie úkony, ďalší úkon urobil VSÚ až dňa 15.08.2011. kedy na žiadosť znalkyne priznal uznesením preddavok znaleckého. Toto uznesenie nadobudlo

právoplatnosť dňa 10.09.2011 a následne dňa 19.09.2011 bol spis zaslaný znalkyni na vypracovanie ZP.

Lehota na vypracovanie ZP bola súdom určená do 31.01.2012. V určenej lehote znalkyňa ZP nepredložila, preto bola mnou urgovaná prípisom zo dňa 11.01.2012 na splnenie povinnosti. Znalkyňa požiadala pre náročnosť a zložitosť veci o predĺženie lehoty do 28.02.2012, čomu bolo vyhovené. Dňa 24.02.2012 znalkyňa doručila súdu ZP. Dňa 23.03.2012 uznesením VSÚ priznal znalkyni znalečné a tiež dňa 23.03.2012 bol ZP zaslaný na vyjadrenie sporovým stranám a dňa 29.03.2012 som nariadila vo veci pojednávanie na deň 31.05.2012.“

Rovnaké skutočnosti týkajúce sa priebehu napadnutého konania zistil zo súdneho spisu aj ústavný súd.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení uviedol: „*predkladám Vám vyjadrenie zákonnej sudkyne. S jej vyjadrením sa stotožňujem a nemám k nemu viac čo dodať*“ a zároveň v ňom vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

Právna zástupkyňa sťažovateľky vyjadrením doručeným ústavnému súdu 14. mája 2012 oznámila, že netrvá na ústnom pojednávaní v uvedenej veci a súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci. Zároveň vo vyjadrení zotrvala na tvrdeniach uvedených v sťažnosti.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd

rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že povaha napadnutého konania vyžaduje zo strany konajúceho súdu mimoriadnu starostlivosť (konanie o náhradu škody z titulu pozostalostnej úrazovej renty a úhrady nákladov spojených s pohrebom). Ústavný súd po preskúmaní spisu dospel k záveru, že vec nie je z právneho hľadiska zložitá, pričom zo skutkového hľadiska pripustil, že posúdenie uplatneného nároku si vyžaduje znalecké dokazovanie, ktoré je v priebehu konania potrebné vykonať v záujme spravodlivého rozhodnutia vo veci. Skutkovou zložitou veci ale nemožno ospravedlňovať neodôvodnenú nečinnosť, príp. neefektívnu činnosť okresného súdu v napadnutom konaní.

2. Po preskúmaní spisu ústavný súd konštatoval, že sťažovateľka ako účastníčka súdneho konania neprispela k predĺženiu doterajšieho priebehu namietaného konania, naopak, v priebehu konania bol aktívna (dvakrát žiadala okresný súd o odstránenie priesťahov v konaní) a poskytovala vo veci konajúcemu súdu požadovanú súčinnosť.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky, bol postup okresného súdu v namietanom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, podľa ktorej zbytočné priesťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, resp. nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

Ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil, že okresný súd vo veci konal a rozhodol v primeranom čase (približne osem mesiacov) od podania žaloby (24. mája 2006) do rozhodnutia vo veci samej rozsudkom z 23. januára 2007. Súdny spis sa z dôvodu podaného odvolania nachádzal na Krajskom súde v Žiline (ďalej len „krajský súd“) od 2. apríla 2007 do rozhodnutia o odvolaní a vrátenia súdneho spisu okresnému súdu 1. decembra 2008 (dvadsať mesiacov). V súlade s ustálenou judikatúrou ústavného súdu obdobie, počas ktorého sa nachádzal súdny spis na krajskom súde z dôvodu rozhodovania

o podanom odvolaní, nemožno pripísať na ťarchu okresného súdu, pretože okresný súd nemohol ovplyvniť dĺžku konania na krajskom súde.

Krajský súd na základe podaného odvolania odporcom v druhom rade uznesením sp. zn. 8 Co 156/2010 z 28. mája 2010 zrušil uvedené uznesenie okresného súdu v časti, v ktorej okresný súd rozhodol o povinnosti zložiť preddavok s poukazom na § 141 OSP z dôvodu, že znalecké dokazovanie navrhla sťažovateľka a nariadenie znaleckého dokazovania bolo v jej prospech. Aj toto pochybenie okresného súdu svedčí o jeho nesústredenej a neefektívnej činnosti.

Následne však v namietanom konaní došlo i k neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu od 31. marca 2009 do 25. februára 2010 a následne až do 19. septembra 2011 (prieťahy v konaní v trvaní dvoch rokov a viac ako päť mesiacov). Počas tohto obdobia okresný súd rozhodol jednoduchým uznesením o pripustení zmeny žaloby (17. septembra 2009) a uznesením z 25. februára 2010 nariadil znalecké dokazovanie, pričom potreba nariadenia znaleckého dokazovania bola zrejmá už z odôvodnenia zrušujúceho uznesenia krajského súdu zo 14. októbra 2008. Uvedeným uznesením navyše rozhodol okresný súd okrem iného aj o povinnosti odporcu v druhom rade zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania, hoci nariadenie znaleckého dokazovania navrhla sťažovateľka ako žalobkyňa.

V dôsledku už uvedenej neodôvodnenej nečinnosti a neefektívnej činnosti okresného súdu, za ktorú možno považovať aj nadbytočné vydanie uznesenia z 27. januára 2011 o neuložení povinnosti zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania potom, čo krajský súd vec uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania v časti o povinnosti zložiť preddavok zrušil a vec vrátil na ďalšie konania, nie je vo veci právoplatne rozhodnuté ani po uplynutí takmer šiestich rokov od začatia konania, čo indikuje, že okresný súd v napadnutom konaní nepostupoval v súlade so základným právom sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa právneho názoru ústavného súdu vyjadreného v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 14/00 otázky množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným prieťahom v konaní (mutatis mutandis I. ÚS 55/02, IV. ÚS 84/02), preto obranu okresného súdu spočívajúcu

vo vysokej pracovnej zaťažnosti zákonnej sudkyne a vysokým počtom spisov, ako aj v neplnení pokynov zákonnej sudkyne vyšším súdnym úradníkom neakceptoval.

Vychádzajúc z uvedeného dospel ústavný súd k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je vedené pod sp. zn. 13 C 88/2006, došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

Na základe zistenia ústavného súdu, že došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 13 C 88/2006 konal bez zbytočných priet'ahov, pretože okresný súd vo veci do času rozhodnutia ústavného súdu o tejto s'ťažnosti nerozhodol (bod 2 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovateľka v s'ťažnosti žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 €, ktoré odôvodnila intenzitou zásahov do jej práv, ako aj dĺžkou ich trvania.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho nečinnosť a tiež neefektívny postup, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde a všetky okolnosti daného prípadu ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právna zástupkyňa sťažovateľky si uplatnila trovy konania, ktoré vyčíslila v celkovej sume 678,81 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou pozostávajúce z odmeny advokátky a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2011 v sume 763 €. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2012 (príprava a prevzatie vecí a písomné vyhotovenie sťažnosti) po 127,16 €. Za spracovanie stanoviska doručeného ústavnému súdu 14. mája 2012 ústavný súd náhradu trov právneho zastúpenia nepriznal, keďže toto stanovisko nevnieslo do procesu posudzovania sťažnosti žiadne nové právne ani skutkové okolnosti. Právna zástupkyňa sťažovateľky v stanovisku len zotrvala na tvrdeniach uvedených v sťažnosti. Ďalej má právna zástupkyňa sťažovateľky nárok aj na náhradu režijného paušálu 7,63 € za jeden úkon podľa vyhlášky. Advokátka je zároveň platiteľkou dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena a náhrady zvyšujú podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty. Náhrada trov konania, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľke, spolu takto činí sumu 323,49 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. máj 2012